Наукові перспективи
Видавнича група

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ НАУЦІ

№ 1 (43)
2026

Серія: історія та археологія, державне управління, економіка, педагогіка, техніка, право

Merry Christmas
& happy new year

Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Науковий парк Національного Авіаційного Університету

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

№ 1(43) 2026

Київ – 2026

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
Scientific Park of the National Aviation University

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

№ 1(43) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6300 Print

УДК 001.32:1 /3](477)(02)

DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-1(43)

«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2026. № 1(43) 2026. С. 1695.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія КВ № 25116-15056Р.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із з права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 076 Підприємництво та торгівля), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 11.01.2026, № 5/1-26)

Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15.01.2018 № 32, повнотекстовий доступ до наукових статей журналу представлений на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України та в Національному репозитарії академічних текстів.

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної гільдії інженерів консультантів, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, техніки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір. Цільова аудиторія: науковці, працівники вищих навчальних закладів та наукових інституцій, здобувачі вищої освіти, а, також фахівці тематики журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурнихкомунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього(м. Чернігів, Україна)

Редакційна колегія:

Балалаєва (Дорошенко) Катерина Вікторівна - кандидат технічних наук, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)

Бугера Олена Іванівна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Національного транспортного університету (Київ, Україна)

Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)

Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)

Герасименко Юлія Сергіївна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України (Біла Церква, Україна)

Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Економіка»

Malashchuk O.S., Smolenskaya L.I., Panasyuk O.P. 23
ECOLOGICAL AND ECONOMIC BASES OF RATIONAL LAND USE IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION (LANDSCAPE SCIENCE PRINCIPLES)

Артюх О.В., Михайлов В.В. 35
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАУДИТСЛУЖБОЮ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

Бержанір А.Л., Бержанір І.А., Ящук Т.А. 45
ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Бондарчук М.К., Чичуй О.С. 56
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ І ДІАГНОСТИКИ ДЛЯ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Бордаєв В.В. 67
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ДРАЙВЕР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Живко З.Б., Кухарська Л.В., Шегинська А.І. 77
АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Коваленко В.В., Гогуленко Н.О. 88
КОНВЕРГЕНЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ТА УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ В БАНКУ: МЕТОДИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

Костєнь О.О. 98
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

УДК 657.6:005.1

https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-1(43)-45-55

Бержанір Анатолій Леонідович кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, https//orcid.org/0000-0002-3224-5008

Бержанір Інна Анатоліївна кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, https://orcid.org/0000-0001-7035-1170

Ящук Тетяна Анатоліївна кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та управління бізнесом, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, https://orcid.org/0000-0001-7359-5867

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз аудиторської діяльності як важливого чинника підвищення ефективності менеджменту підприємства в умовах трансформації економічних відносин та посилення вимог до якості управління. Обґрунтовано, що аудит виступає не лише інструментом фінансового контролю, а й складовою системи стратегічного управління, корпоративного контролю та забезпечення економічної безпеки підприємства. Розкрито вплив аудиту на процес прийняття управлінських рішень, формування прозорості діяльності, зниження ризиків та підвищення довіри зацікавлених сторін.

Встановлено, що управління підприємством охоплює комплекс взаємопов'язаних функцій, які спрямовані на досягнення стратегічних і тактичних цілей. У цьому контексті аудиторська діяльність виконує не лише роль додаткового контрольного інструменту, а й виступає повноцінним управлінським засобом, що забезпечує ефективний зворотний зв'язок між управлінськими рішеннями та результатами діяльності підприємства.

Констатовано системну роль аудиту як важливого засобу фінансового контролю та чинника зміцнення довіри між учасниками ринкових відносин, що є основою стабільного функціонування економічної системи та підвищення ефективності використання ресурсів.

Визначено основні напрями реалізації економічної сутності аудиту, серед яких: забезпечення точності й достовірності фінансової інформації, стимулю-

вання інвестиційної привабливості, оптимізація управління та покращення менеджменту, протидія економічній тінізації та зменшення корупційних ризиків, забезпечення фінансової стабільності.

Підкреслено значущість внутрішнього аудиту як ключового управлінського інструменту, який сприяє безперервному удосконаленню діяльності підприємства. На відміну від зовнішнього аудиту, що переважно зосереджується на дотриманні нормативних вимог, внутрішній аудит орієнтований на забезпечення потреб менеджменту і є невід'ємною складовою системи управління.

Вказано, що соціальний аудит являє собою процес оцінки соціально відповідальної діяльності компанії у цілому, а також її зусиль у розвитку персоналу, піклування про споживачів, покращення соціальної інфраструктури, співпраці з місцевими громадами, зменшення екологічних ризиків та інших пов'язаних сфер.

Ключові слова: аудит, аудиторська діяльність, менеджмент підприємства, ефективність управління, внутрішній аудит, соціальний аудит, корпоративне управління.

Berzhanir Anatolii Leonidovych Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https//orcid.org/0000-0002-3224-5008

Berzhanir Inna Anatoliivna Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Economic Security, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https://orcid.org/0000-0001-7035-1170

Yashchuk Tetiana Anatoliivna Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Management, Marketing and Business Administration, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https://orcid.org/0000-0001-7359-5867

ECONOMIC AND SOCIAL ASPECTS OF AUDIT ACTIVITY AS A FACTOR OF ENTERPRISE MANAGEMENT EFFICIENCY

Abstract. The article provides a theoretical analysis of audit activity as an important factor in increasing the efficiency of enterprise management in the conditions of transformation of economic relations and strengthening of requirements for the quality of management. It is substantiated that the audit is not only a tool of financial control, but also a component of the system of strategic management, corporate control and ensuring the economic security of the enterprise. The impact of

the audit on the process of management decision-making, the formation of transparency of activities, risk reduction and increasing the trust of interested parties is revealed.

It is established that enterprise management covers a set of interrelated functions that are aimed at achieving strategic and tactical goals. In this context, audit activity not only acts as an additional control tool, but also acts as a full-fledged management tool, which provides effective feedback between management decisions and the results of the enterprise.

The systemic role of audit as an important means of financial control and a factor in strengthening trust between participants in market relations, which is the basis of the stable functioning of the economic system and increasing the efficiency of resource use, has been established.

The main directions of implementation of the economic essence of the audit have been determined, including: ensuring the accuracy and reliability of financial information, stimulating investment attractiveness, optimizing management and improving management, countering economic shadowing and reducing corruption risks, ensuring financial stability.

The importance of internal audit as a key management tool that contributes to the continuous improvement of the enterprise's activities is emphasized. Unlike external audit, which mainly focuses on compliance with regulatory requirements, internal audit is focused on ensuring the needs of management and is an integral part of the management system.

It is indicated that the social audit is a process of evaluating the socially responsible activity of the company as a whole, as well as its efforts in personnel development, consumer care, improvement of social infrastructure, cooperation with local communities, reduction of environmental risks and other related areas.

Keywords: audit, audit activity, enterprise management, management efficiency, internal audit, social audit, corporate management.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки вирізняється високою динамічністю змін у зовнішньому середовищі, що супроводжується стрімким зростанням рівня конкуренції, активним поширенням процесів глобалізації та масштабною цифровізацією бізнес-процесів. За подібних умов перед менеджментом підприємств формуються надзвичайно складні й багатоаспектні завдання, які передбачають забезпечення не лише стабільності функціонування і фінансової стійкості компаній, але й досягнення довгострокових стратегічних цілей розвитку.

Ефективність управлінських процесів загалом усе більшою мірою залежить від ключових чинників – якості інформаційного забезпечення, надійності та гнучкості систем контролю, а також здатностей оперативного й адекватного

реагування на різноманітні виклики, які обумовлюються як внутрішнім середовищем, так і зовнішніми обставинами.

У цьому контексті одним із найважливіших інструментів, які істотно сприяють підвищенню ефективності менеджменту, стає аудиторська діяльність. Її головною функцією є надання неупередженої та глибокої оцінки фінансово-господарських операцій підприємства. Це дозволяє виявити існуючі недоліки у системі управління, проаналізувати чинники ризику та запропонувати обґрунтовані рекомендації щодо їхнього усунення чи мінімізації. Такий підхід сприяє оптимізації стратегій розвитку компанії та підвищенню прозорості її внутрішніх процесів.

Актуальність дослідження ролі аудиторської діяльності у забезпеченні ефективного менеджменту визначається переважно потребою в інтеграції цього механізму у систему стратегічного управління компанії. Успішне впровадження аудиту як ключового елемента корпоративного управління дозволяє значно покращити якість прийняття рішень, підвищуючи не лише економічну ефективність діяльності компанії, але й її конкурентоспроможність у сучасних умовах економічних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретична інтерпретація інституційних засад аудиту як важливого елемента сучасної ринкової інфраструктури здійснена у наукових працях С. Бардаша, М. Білухи, З. Гуцайлюка, Ф. Бутинця, М. Дем'яненка, Н. Дорош, С. Завгороднього, С. Зубілевича, Т. Камінської, Я. Крупки, М. Кужельного, А. Кузьмінського, О. Петрик, К. Редченка, О. Редька, Н. Проскуріної, В. Рудницького, В. Савченка, В. Сопка, Л. Сухаревої, Б. Усача, Н. Шалімової, М. Шигун та ін.

Особливості процесів розвитку аудиторської діяльності, а також різні її аспекти та елементи досліджували М. Бондар, О. Бородкін, С. Голова, Й. Даньків, В. Жук, Л. Ільницька, Л. Кулаковська, М. Остап'юк, Н. Петренко, О. Подолянчук, О. Попович, О. Редько, П. Саблук, О. Сметанко, Л. Шатковська та інші учені.

Соціально-економічні виміри аудиторської діяльності у контексті відповідальності бізнесу перед суспільством є результатом наукового доробку А. Андрущенка, О. Балакірєвої, С. Волкова, Ю. Галустян, І. Горбан, В. Дерія, М. Диби, О. Іщенко, О. Касперовича, Н. Марушко, О. Прогнімак, С. Саченко, Н. Шепель та інших науковців.

Разом з тим, подальший економічний і соціальний поступ суспільства може бути забезпечено, разом з іншими чинниками, шляхом підвищення ролі наукового обгрунтування напрямів інтенсивного розвитку. Визначення пріоритетів удосконалення аудиторської діяльності як одного із необхідних інститутів ринкової економіки сприятиме зростанню прозорості ведення бізнесу, зміцненню довіри та підвищенню ефективності економічних процесів. Його постійне удосконалення і розвиток є важливою передумовою для досягнення стабільного

економічного зростання, інтеграції у глобальні економічні структури та зміцнення конкурентоздатності національної економіки.

Метою статті є вивчення сутності економічних та соціальних аспектів аудиторської діяльності як чинника ефективності менеджменту підприємства, спрямованого на забезпеченння сталого розвитку, зростання впливу на формування соціального капіталу і суспільного добробуту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний розвиток економіки відзначається стрімкими змінами у зовнішньому середовищі, посиленням конкуренції, глобалізаційними процесами та активною цифровізацією бізнесу. У таких умовах перед менеджментом підприємств стоять складні завдання, спрямовані на забезпечення стабільності роботи, фінансової стійкості та тривалого розвитку. Ефективність управлінських рішень все більше залежить від якісного інформаційного забезпечення, надійності систем контролю та спроможності оперативно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики.

Одним із основних інструментів, що сприяє підвищенню ефективності управління, виступає аудиторська діяльність. Вона надає об'єктивну оцінку фінансово-господарського стану підприємства, допомагає виявляти недоліки у системі управління та формувати практичні рекомендації для їх усунення. Дослідження аудиторської діяльності як чинника підвищення ефективності менеджменту набуває особливої актуальності через необхідність її інтеграції в систему стратегічного управління підприємством.

Економічна сутність аудиторської діяльності, на думку Н. Беренди [1, с. 642–647], полягає у тому, що: «аудит має на меті забезпечити упевненість, що перевірена аудитором фінансова звітність не містить істотних перекручень. Тому потреба в послугах аудиторських фірм утворилася у зв'язку з наступними обставинами:

– можливість упередженої інформації зі сторони керівництва у випадках конфлікту між нею і стейкхолдерами цієї інформації (власниками, інвесторами, кредиторами);

– залежність наслідків прийнятих рішень (а вони можуть бути дуже значні) від якості інформації;

– необхідність фахових знань для перевірки інформації;

– часткова відсутність у стейкхолдерів доступу для оцінки її якості. Вказані проблемні та дискусійні питання дозволяє вирішити аудит».

Науковці [2, с. 41–42] стверджують: «Аудит є інструментом для забезпечення фінансової стійкості підприємства з кількох причин:

– по-перше, аудиторська перевірка служить для підтвердження достовірності фінансової звітності підприємства. Це означає, що аудитори перевіряють, чи були коректно обліковані всі фінансові операції та транзакції, і чи відповідають вони реальному стану справ;

– по-друге, аудиторська перевірка може виявити потенційні ризики та недоліки в фінансовому управлінні підприємства. Аудитори аналізують, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси, чи має воно достатній рівень фінансової стійкості та резервів для майбутнього розвитку;

– по-третє, аудиторська перевірка сприяє підвищенню довіри до підприємства серед інвесторів та інших зацікавлених сторін. Проведення аудиту свідчить про відкритість та готовність підприємства до співпраці та надання інформації про свою фінансову діяльність».

Аудит займає центральне місце у системі управління сучасною компанією, оскільки саме завдяки впорядкованому і систематизованому процесу він забезпечує можливість періодично та комплексно оцінювати ефективність функціонування організаційних систем. Це стосується не лише здатності структури компанії підтримувати поточні операційні процеси, але й адаптивності до змін, які можуть виникати у динамічному бізнес-середовищі.

Н. Шалімова [3] вважає: «Аудит слід розглядати як соціально нейтральний інститут, який сформувався як результат еволюційних процесів розвитку відносин власності і на даний час перетворився у формальний інститут, що існує у вигляді жорсткої формально регламентуючої норми. Його формалізованість проявляється, по-перше, в існуванні стандартів, яких повинні дотримуватися аудитори у професійній діяльності і які регламентують як організаційні, методичні аспекти виконання аудиту та інших завдань з надання впевненості, так і поведінку аудиторів, хоча сам аудит може здійснюватися лише за ініціативою господарюючих суб’єктів, а по-друге, у введенні випадків обов’язковості аудиту».

Менеджмент підприємства охоплює комплекс взаємопов’язаних функцій – планування, організацію, мотивацію, координацію та контроль, які спрямовані на досягнення стратегічних і тактичних цілей. У цьому контексті аудиторська діяльність виступає не тільки як допоміжний контрольний механізм, але і як повноцінний управлінський інструмент, що забезпечує зворотний зв’язок між прийнятими управлінськими рішеннями та результатами діяльності підприємства.

Під час аудиторських перевірок здійснюється аналіз можливих наслідків впроваджених змін, оцінюються потенційні ризики, а також прогнозуються наслідки у випадку зволікання чи повного ігнорування необхідності адаптації. Крім того, робота аудитора створює унікальну можливість для підприємств переосмислити свої управлінські підходи та критично оцінити власну діяльність, виявляючи слабкі місця та потенціали для розвитку.

Аудит сприяє оцінці ефективності виконання управлінських функцій, дозволяє виявляти відхилення від запланованих показників і визначати причини управлінських недоліків. Використання результатів аудиторських перевірок дає змогу менеджменту уточнювати стратегії управління, удоскона-

лювати структуру організації та підвищувати якість управлінських процесів. У системі менеджменту аудит виконує інтеграційну роль, об'єднуючи фінансово-економічний аналіз із практикою управління.

Як вказує Т. Каменська [4], парадигма внутрішнього аудиту визначається як превентивність, що дозволяє проводить безперервне оцінювання ризиків і стану внутрішнього контролю на систематизованій та послідовній основі. Внутрішній аудит на основі постійного потоку контрольно-аналітичної аудиторської інформації забезпечує запобігання проявам невідповідностей та порушень у функціонуванні об'єкта внутрішнього аудиту як у поточний час, так і у майбутньому завдяки розробці відповідних рекомендацій з усунення недоліків, удосконалення існуючих систем та моніторингу їх своєчасного впровадження.

Аудит відіграє ключову системну роль у функціонуванні сучасної економіки, адже його вплив поширюється не лише на забезпечення звітності, але й на підвищення загальної довіри між усіма учасниками ринкових відносин. Сьогодні ця діяльність займає особливе місце через здатність сприяти прозорості бізнес-процесів, підсилювати ефективність використання ресурсів та формувати стійкі передумови для економічного розвитку.

Основними напрямами реалізації економічної сутності аудиту є:

1. Забезпечення точності й достовірності фінансової інформації. Однією з головних функцій аудиту є перевірка коректності та повноти фінансової звітності підприємств, оскільки точна і перевірена інформація стає надійною основою для ухвалення раціональних і стратегічно виправданих рішень. Це стосується як управлінців та інвесторів, так і кредиторів та державних органів, які керуються такою інформацією у своїй діяльності.

2. Стимулювання інвестиційної привабливості. Обов'язкова наявність висновку незалежного аудитора значно знижує ризики, пов'язані з можливими фінансовими або інформаційними викривленнями. Це сприяє встановленню більш високого рівня довіри, що посилює готовність інвесторів вкладати капітал. Таким чином, аудит виконує ролю не лише контролюючого, а й стимулюючого механізму, який підтримує економічне зростання.

3. Оптимізація управління та покращення менеджменту. Проведення аудиторських перевірок дозволяє виявляти існуючі недоліки у внутрішніх системах компаній. Зокрема, це стосується ведення обліку, процесів внутрішнього контролю чи фінансового управління. Отримані від аудиторів рекомендації допомагають не лише виявити слабкі сторони, але й значно покращити якість прийняття рішень, запобігати зайвим витратам і знизити ризик фінансових порушень.

4. Протидія економічній тінізації та зменшення корупційних ризиків. Однією із вагомих функцій аудиту є сприяння дотриманню законодавчих вимог, фінансових стандартів та податкової дисципліни. Завдяки такій діяль-

ності зменшуються масштаби тіньової економіки, що є важливим чинником для забезпечення стабільності державного бюджету, покращення фіскальної дисципліни й підвищення загальної фінансової безпеки країни.

5. Забезпечення фінансової стабільності й попередження системних ризиків. Аудитори, здійснюючи моніторинг фінансових потоків, нерідко першими помічають прояви кризових явищ як на рівні окремих підприємств, так і цілих галузей. Це дозволяє своєчасно впроваджувати заходи для уникнення серйозних проблем (банкрутства, кризи тощо). Таким чином, аудит підтримує загальну стійкість економіки, а також забезпечує передумови для її збалансо-ваного розвитку.

Як складова системи управління підприємством, внутрішній аудит відповідає за: збереження активів і ефективність їх використання; адекватність та ефективність управлінських рішень; ефективність роботи співробітників технічних та інформаційних систем; дотримання законів та норм, попередження і виявлення фактів їх порушення; достатність, точність, релевантність інформації, що створюється і передається для прийняття управлінських рішень; збереження комерційної таємниці [5].

Внутрішній аудит є важливим управлінським інструментом, спрямованим на постійне удосконалення роботи підприємства. Якщо зовнішній аудит фокусується переважно на відповідності нормативним вимогам, то внутрішній аудит орієнтується на задоволення потреб менеджменту, будучи невід'ємною частиною системи управління.

Ефективність менеджменту в сучасних умовах значною мірою залежить від якості прийнятих управлінських рішень, які часто доводиться розробляти та втілювати у життя у ситуаціях невизначеності й підвищеного ризику. У таких випадках важливим інструментом є аудиторська діяльність, яка створює об'єктивну та надійну інформаційну базу для обґрунтованого прийняття рішень. Це сприяє мінімізації суб'єктивного впливу й знижує схильність до прийняття рішень лише на основі інтуїції чи припущень.

Аудит виступає важливою складовою процесу раціоналізації управлінських рішень, забезпечуючи ключові аспекти підвищення їх ефективності:

– по-перше, він гарантує достовірність фінансової та управлінської звітності, що дозволяє оперувати точними та перевіреними даними;

– по-друге, аудит допомагає здійснювати об'єктивну оцінку ефективності використання наявних ресурсів і знаходити можливості для їх більш раціональної реалізації;

– по-третє, завдяки аудиторам виявляються управлінські помилки, нераціональні підходи та непродуктивні практики, які можуть негативно впливати на ефективність діяльності організації.

Врешті-решт, аудит також сприяє розробці та обґрунтуванню альтернативних сценаріїв дій, що допомагають визначити найбільш вигідні та доцільні варіанти для майбутнього розвитку.

Отже, аудиторська діяльність відіграє вагому роль у підвищенні рівня обґрунтованості управлінських рішень. Вона ефективно сприяє оптимізації управлінських процесів, посиленню систематичності та прозорості управління, а також безпосередньо стимулює зростання загальної ефективності менеджменту організації.

У сучасних умовах актуальними є також і соціальні аспекти аудиторської діяльності, оскільки аудит реалізовує не лише економічну функцію, пов'язану з аналізом і оцінкою фінансових показників, але й важливу соціальну місію. Вона полягає у захисті прав та інтересів різних груп стейкхолдерів, персоналу компаній, держави та суспільства у цілому. Аудиторська діяльність активно сприяє формуванню культури високої відповідальності, забезпечує утвердження принципів доброчесності й відкритості, а також зміцнює основи ефективного корпоративного управління. Цей процес забезпечує не тільки стабільність внутрішніх бізнес-процесів, але й позитивно впливає на гармонізацію інтересів усіх зацікавлених сторін.

І. Сисоєва [6, с. 11] встановила: «Глобальна місія соціального аудиту полягає у формуванні комунікаційного середовища, у якому відбувається інформаційна взаємодія між системою обліку суб'єктів господарювання та стейкхолдерами, зацікавленими в отриманні соціально орієнтованої інформації. Соціальний аудит базується на використанні методики інших видів аудиту, а також, специфічних методів пізнання соціально-економічних процесів, що дає змогу ідентифікувати його як окреме економічне поняття. За результатами дослідження визначено двоякий зміст соціального аудиту: у широкому сенсі – це моніторинг соціальних взаємовідносин на різних рівнях соціально-економічних систем, у вузькому – оцінка господарської діяльності підприємства на предмет дотримання принципів соціальної відповідальності».

Можна констатувати, що менеджмент підприємства, здійснюючи соціальний аудит, повинен забезпечити такі його особливості:

– орієнтацію на зацікавлені сторони: врахування потреб працівників, споживачів, місцевої громади та інших груп;

– інтеграцію у корпоративне управління: результати соціального аудиту впливають на розробку стратегій та прийняття управлінських рішень;

– регулярність: соціальний аудит необхідно проводити періодично для аналізу динаміки та досягнення сталого розвитку;

– прозорість: важливо забезпечити відкритість результатів аудиту для усіх зацікавлених сторін [7].

Незалежно від виду та діяльності суб'єкта господарювання, відзначає К. Галак [8], об'єктами аудиту соціально орієнтованої діяльності повинні бути:

– розрахунки з постачальниками та підрядниками, тобто аудит відповідальності перед партнерами;

– розрахунки з покупцями та замовниками, тобто аудит відповідальності перед покупцями у формуванні цін та випуску якісної продукції, наданні послуг, виконанні робіт;

– розрахунки з інвесторами та кредиторами (якщо такі є) або аудит відповідальності перед ними;

– розрахунки бюджетними коштами та сплата податків як аудит відповідальності перед державними органами;

– розрахунки з персоналом підприємства, тобто аудит відповідальності перед ними;

– відповідальність перед суспільством за збереження навколишнього середовища, дотримання прав людини та законодавства в цілому.

Аудиторській перевірці підлягають усі облікові документи із взаєморозрахунків з працівниками, державою, контрагентами, зокрема, ті, що пов'язані з витратами на різноманітні суспільні проекти [8].

Аудиторська діяльність розкриває низку важливих аспектів, сутність яких полягає у детальному аналізі ефективності впроваджених стратегій та дослідженні впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на діяльність підприємства. Ці аналітичні дані є надзвичайно корисними для менеджменту, адже вони дозволяють не тільки скоригувати стратегічні плани відповідно до змінених умов, а й посилити гнучкість і адаптивність компанії до динамічного ринкового середовища. Зрештою, ефективно використовуючи результати аудиту, підприємство має змогу оптимізувати свої управлінські рішення та створити сприятливі умови для довготривалого розвитку у конкурентних умовах.

Висновки. Аудиторська діяльність виступає вагомим чинником у підвищенні ефективності менеджменту підприємства, адже вона гарантує достовірність інформації, покращує якість рішень керівництва, зміцнює системи внутрішнього контролю та корпоративного управління. Окрім того, її значення полягає у мінімізації управлінських ризиків, удосконаленні бізнес-процесів та забезпеченні економічної стабільності організації.

Інтегрування аудиту у стратегічну та оперативну системи управління формує основу для сталого розвитку підприємства, покращення його конкурентних позицій та розвитку професійної управлінської культури.

Успішна інтеграція аудиту у механізми стратегічного й оперативного управління також сприяє зростанню довіри з боку зацікавлених сторін та підвищенню конкурентоспроможності.

Майбутні наукові дослідження аудиторської діяльності повинні зосереджуватись на розширенні її аналітичного потенціалу, обґрунтуванні впровадження інноваційних технологій та зміцненні ролі внутрішнього аудиту у загальній системі менеджменту.

Література:

1. Беренда Н. І. Фактори необхідності організації та проведення аудиту на підприємствах України. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 642–647.

2. Ковальчук Т. М., Никифорак І. І. Облік і аудит : навч. посіб. / за ред. Т. М. Ковальчук. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 520 с.

3. Шалімова Н. С. Соціально-економічні аспекти аудиту: теорія і практика : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 672 с. URL: https://is.gd/OW8hGn (дата звернення: 4.01.2026).

4. Каменська Т. О. Внутрішній аудит: методологія та організація : автореф. дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2011. URL: https://is.gd/tLtjKR (дата звернення: 6.01.2026).

5. Дем'яненко Т. Є. Теоретичні аспекти поглиблення сутності внутрішнього аудиту. *Облік і фінанси*. 2016. № 3(73). С. 122–127. URL: https://is.gd/lZg4Pq (дата звернення: 6.01.2026).

6. Сисоєва І. М. Організаційно-методологічне та інформаційне забезпечення соціального аудиту : автореф. дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09. Тернопіль, 2021. 41 с.

7. Бержанір А. Л., Бержанір І. А., Ящук Т. А. Соціальний аудит у системі управління підприємством. *Успіхи і досягнення у науці. Серія «Управління та адміністрування».* 2025. № 1(11). С. 234–243. URL: https://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/19149/19163 (дата звернення: 7.01.2026).

8. Галак К. Аудит соціально-орієнтованої діяльності суб'єктів господарювання. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 1. С. 109–116. URL: http://visnik.knute.edu.ua/files/2017/01/10.pdf (дата звернення: 8.01.2026).

References:

1. Berenda, N. I. (2016) Faktory neobkhidnosti orhanizatsii ta provedennia audytu na pidpryiemstvakh Ukrainy [Factors of the need to organize and conduct an audit at Ukrainian enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 2, 642–647 [in Ukrainian].

2. Kovalchuk, T. M. & Nykyforak, I. I. (2020) Oblik i audyt [Accounting and auditing]. Chernivtsi : ChNU im. Yu. Fedkovycha [in Ukrainian].

3. Shalimova, N. S. (2012) Sotsialno-ekonomichni aspekty audytu: teoriia i praktyka [Socio-economic aspects of audit: theory and practice]. Kirovohrad : Imeks-LTD. Retrieved from https://is.gd/OW8hGn [in Ukrainian].

4. Kamenska, T. O. (2011) Vnutrishnii audyt: metodolohiia ta orhanizatsiia [Internal audit: methodology and organization]. *Extended abstract of Doctor's thesis.* Kyiv. Retrieved from https://is.gd/tLtjKR [in Ukrainian].

5. Dem'ianenko, T. Ye. (2016) Teoretychni aspekty pohlyblennia sutnosti vnutrishnoho audytu [Theoretical aspects of deepening the essence of internal audit]. Oblik i finansy – Accounting and Finance, 3(73), 122–127. Retrieved from https://is.gd/lZg4Pq [in Ukrainian].

6. Sysoieva, I. M. (2021) Orhanizatsiino-metodolohichne ta informatsiine zabezpechennia sotsialnoho audytu [Organizational, methodological and informational support of social audit]. *Extended abstract of Doctor's thesis.* Ternopil [in Ukrainian].

7. Berzhanir, A. L., Berzhanir, I. A. & Yashchuk, T. A. (2025) Sotsialnyi audyt u systemi upravlinnia pidpryiemstvom [Social audit in the enterprise management system]. *Uspikhy i dosiahnennia u nautsi – Successes and achievements in science,* 1(11), 234–243. Retrieved from https://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/19149/19163 [in Ukrainian].

8. Halak, K. (2017) Audyt sotsialno-oriientovanoi diialnosti sub'iektiv hospodariuvannia [Audit of socially-oriented activities of economic entities]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNTEU,* 1, 109–116. Retrieved from http://visnik.knute.edu.ua/files/2017/01/10.pdf [in Ukrainian].